

Arbeidsgiverforeningen Spekters innspill til Prop. 1 S (2022-2023)

Arbeidsgiverforeningen Spekters medlemmer innenfor kultursektoren er teatre, orkestre, museer, opera, kultur- og konserthus, NRK og en rekke andre betydningsfulle aktører innenfor norsk kunst- og kulturliv.

Avgjørende med en sterk, offentlig satsing på kultur

Et sterkt, vitalt og levende kulturliv er viktig for vårt demokrati og samfunn. Spekter mener det er avgjørende med en fortsatt tydelig offentlig kultursatsing, som er med å legge grunnlaget for disse verdiene.

Regjeringen har levert et stramt budsjettforslag, men Spekter er fornøyd med ekstrabevilgningene til enkeltaktører, som hver for seg gir viktige bidrag til kulturlivet vårt.

For lavt anslag på prisvekst – situasjonen må følges nøye

Regjeringens anslag for prisvekst for 2023 synes å være satt altfor lavt, og det ligger godt under både SSB og Norges Bank sine anslag for prisvekst. Dette betyr i praksis en ekstra innstramming for virksomheter som er finansiert over statsbudsjettet, og som ikke vil bli kompensert for økte kostnader. Regjeringens prisvekstanslag er også betydelig redusert av at husholdningene får strømstøtte, noe de færreste bedrifter får. For virksomheter som ikke får strømstøtte er prisveksten i inneværende år i realiteten mellom 8 og 9 prosent, avhengig av hvor de er lokalisert i landet. Dette vil også ha overslagseffekt inn i 2023.

Spekter ber om at situasjonen for de bevilgningsfinansierte virksomhetene følges nøye gjennom første halvår 2023, og at det i Revidert Nasjonalbudsjett 2023 legges frem et helhetlig forslag til kompenserende tiltak hvis det viser seg at prisveksten blir høyere enn det som ligger inne i forslaget til Statsbudsjett for 2023.

Institusjonenes handlingsrom svekkes

Spekter er bekymret for mange av museene og musikk- og scenekunstinstitusjonenes økonomiske situasjon. Forslaget til statsbudsjett for 2023 innebærer det niende året med kutt i bevilgningene til kulturinstitusjonene. ABE-reformen kuttet bevilgningene med 0,5% hvert år. For 2023 kuttes arbeidsintensive virksomheter, som musikk og scenekunstinstitusjonene, med en hel prosent.

Institusjonene er motoren i kulturlivet vårt, og de trenger handlingsrom til å utvikle publikumstilbudet sitt, drive innovasjon og organisasjonsutvikling i takt med samfunnsutviklingen. I tillegg til kostnadsutviklingen er kulturlivet også utfordret på andre fronter:

- Etter pandemien opplever kulturaktørene at publikum kjøper færre billetter, og at kjøpsmønsteret er endret. Publikum handler billetter senere. Når forhåndssalget uteblir, går dette ut over institusjonenes mulighet for langsiktig planlegging.

- Kulturvirksomhetene er bekymret for publikums kjøpekraft, og at kulturkonsumet nedprioriteres i en stadig strammere husholdningsøkonomi.
- Gaveforsterkningen avvikles, og det er ingen signal om at den skal erstattes av andre insentiver for økt offentlig-privat samarbeid. Avviklingen får store konsekvenser for mange kulturaktører, som ved hjelp av ordningen har kunnet gjennomføre aktivitet som vanskelig lar seg finansiere over et ordinært driftsbudsjett.

Regjeringens forslag vil blant annet få følgende konsekvenser:

- Det vil gå ut over publikumstilbudet, og det kan bety færre satsinger der man er usikre på publikumsoppslutningen. Vi trenger institusjoner med handlingsrom til å ta vare på etablerte, men også utvikle nye kunstnerskap.
- Billettprisen kan øke. Dette er ikke en villet politikk fra regjeringen. Derimot styrer de etter at kulturlivet skal komme alle til gode.
- Færre kunstnere i arbeid. Spekter vil understreke at kunstnerøkonomien henger uløselig sammen med institusjonenes handlingsrom for sysselsetting og produksjon. Slik det ser ut nå, blir det mindre til produksjon og da mindre til å sysselsette kunstnere i trygt arbeid.

Musikk og scenekunst bør innlemmes i merverdiavgiftssystemet

For å avhjelpe situasjonen noe vil Spekter på nytt foreslå at det innføres en avgiftsplikt med lav sats for scenekunst og musikk. Dette vil gi kultursektoren lavere administrative kostnader og regelverket blir mer oversiktlig og helhetlig. I tillegg unngår man at det oppstår konkurransemessige forskjeller mellom aktører som tilbyr tjenester til publikum i det samme markedet. Museene rapporterer om en klar arbeidsmessig forenkling etter at de kom inn under avgiftsplikten.

NRK

Spekter er glad for at regjeringen har fått på plass det varslede fireårige styringssignalet for NRK, men vi vil gjøre komiteen oppmerksom på at forslaget som nå ligger inne, med en økning på 1,4%, innebærer et betydelig kutt. Kostnadsveksten er blitt vesentlig større i inneværende år, enn det som lå inne i tildelingen for 2022. Med dette utgangspunktet starter de allerede 2023 med en underdekning, og besparelsesbehovet er på mer enn 300 millioner kroner.

Den svært begrensede økningen som ligger inne i budsjettforslaget for 2023 innebærer at NRK vil få utfordringer med å opprettholde tilbudet. Spekter vil minne om at NRK allerede har effektivisert driften markant, særlig siden ABE-reformen ble innført. Oslo Economics leverte 15. oktober 2021 en evaluering av NRKs arbeid med effektiv drift, gjennomført på oppdrag fra Kulturdepartementet. De finner at NRK jobber målrettet for å sikre mer effektiv drift, men at kostnadseffektiv drift ikke må forveksles med budsjettkutt, da budsjettkutt kan redusere både kostnader og måloppnåelse. Dette er viktig. Oslo Economics advarer om at generelle budsjettkutt kan være feil virkemiddel for kostnadseffektiv oppfyllelse av NRKs samfunnsoppdrag, med dagens markedssituasjon og investeringsbehov i teknologi.

Spekter vil anmode komiteen om å sikre NRK handlingsrom til å fortsatt levere effektivt på sitt mangfoldige oppdrag.

